народна-інструментальнай творчасці адведзена неабходная колькасць гадзін, дзе студэнты ў поўным аб'ёме атрымліваюць веды ў гэтым напрамку.

Курс навучання ў класе па спецінструменту разлічаны на дзесяць семестраў. На працягу кожнага семестра студэнт павінен вывучыць не менш пяці розных па стылю і характару твораў. У якасці абавязковых у іх лік уваходзяць поліфанічныя п'есы, арыгінальныя сачыненні для баяна, апрацоўкі народных песень і танцаў. Неабходна нагіраваць увагу на класіфікацыю семестравых вучэбных праграм, якія змогуць прыкладна сарыентаваць студэнта ў плане развіцця выканальніцкіх здольнасцей на працягу ўсіх этапаў навучання. Напрыклад, на I і II курсах рэкамендуем наступныя творы.

I КУРС

1. Бах І.С. Прэлюдыя і фуга E-moll
2. Беларуская народная песня «Кума мая, кумачка». Апрацоўка У.Харытонава.
3. Глебаў Я. Сувеніры.
4. Чайкоўскі П. Накцюрн.
5. Уласаў У. Экспромт.

2 КУРС

1. Бах І.С. Прэлюдыя і фуга A-moll
2. Сурус С. Канцэртная п'еса.
3. Калінікаў У. Элегія
4. Грыдзін В. Вясёлы карагод
5. Галкін В. Варыяцыі на тэму беларускай народнай полькі «Янка».

Такія праграмы садзейнічаюць развіццю студэнтаў у музычных і тэхнічных адносінах. Агульныя палажэнні індывідуальных праграм могуць выкладчыкамі канкрэтызавацца, удакладняцца, дапаўняцца. У гэтых праграмах абавязкова павінна знайсці адлюстраванне рознабаковая арганізацыйна-творчая і музычна-педагагічная падрыхтоўка будучых спецыялістаў.

Хадзінская Н.М.,
выкладчык

СТЫЛЯВЫЯ ТЭНДЭНЦЫІ Ў БЕЛАРУСКАЙ МУЗЫЦЫ 1970--1980 ГГ.: ДА ПРАБЛЕМЫ НАЦЫЯНАЛЬНА-СТАДЫЯЛЬНАГА СТЫЛЮ

У складанай іерархічнай структуры стылю нацыянальны стыль займае асобнае месца. Асноватворнае значэнне ў яго распрацоўцы маюць навуковыя працы Д.Ліхачова, Н.Шахназаравай, М.Тараканава, Г.Арджанікідзе, З.Ліссы, Г.Грыгор'евай, М.Яноў-Яноўскай і інш.

Пошукі нацыянальнай своеасаблівасці стылю павінны адбывацца як у іманентна музычных фактарах фальклорнай і прафесійнай традыцыі, так і ў галіне пазамузычнай, звязанай з адлюстраваннем у творчасці нацыянальнага псіхічнага складу, ідэйна-эстэтычнай традыцыі, а таксама з умовамі гістарычнага развіцця культуры.

Паняцце нацыянальна-стадыяльнага стылю мае на ўвазе вывучэнне нацыянальнага стылю народа, які знаходзіцца на пэўным этапе гістарычнага і мастацка-культурнага развіцця. У дадзеным выпадку гаворка пойдзе аб стадыі 1970--1980-х гадоў.

Перыяд 70--80-х гг. у беларускай музыцы характарызуецца з'яўленнем новых стылявых тэндэнцый, новых творчых арыенціраў. Гэта дакласічная эпоха, стылявы сінтэз кампанентаў, якія значна аддалены адзін ад аднаго (Чацвёртая сімфонія Глебава, Другая сімфонія Вагнера, камерныя сімфоніі і канцэрты Дарохіна, Зарыцкага, Залетнева, сімфоніі Смольскага і інш.). Пашырэнне рэтратэндэнцый звязана з цікавас-цю да музыкі мінулых эпох: Адраджэння, класіцызму, рамантызму (Другая сімфонія Вагнера, Трэцяя сімфо-нія Мдзівані, Канцэрт для аргана і струннага аркестра Янчанкі, Канчэрта-гроса Альхімовіча, «Парафраз» Война). Рэтратэндэнцыі праяўляюцца ва ўзнаўленні старадаўніх жанраў, формаў, інструментальных складаў, больш рэдка -- у аднаўленні тыпаў мелодыкі, гармоніі, прыёмаў тэматычнага развіцця музычнага мінулага.

У творчасці такіх кампазітараў, як Смольскі, Картэс, Залетнеў, полістылістыка набыла рысы індывідуальнага стылю.

У перыяд 70--80-х гг. вялікае месца ў беларускай музыцы займае «фальклорны» кірунак. Метад комплекснага ўспрымання фальклору (В.Антаневіч) адбіўся ў сачыненні музыкі на народныя тэксты (вакальныя творы Шлег, Мдзівані, Гарэлавай, Захлеўнага), зварот да малавядомых жанравых пластоў народнай музыкі (творы Гарэлавай, Шлег, Помазава), «канцэнтрацыі» фальклорнай інтанацыйна-ладавай характэрнасці, асаблівасцей выканання.

У апошнія гады значна ўзрасла цікавасць да гісторыі Беларусі, архаічных пластоў беларускай і ўвогуле славянскай культуры -- духоўнай музыкі, кантаў і псалмоў, знаменных спеваў. Маюць месца таксама і авангардныя тэндэнцыі (асабліва на мяжы 80-х і 90-х гадоў), якія знайшлі адлюстраванне ў творчасці некаторых маладых кампазітараў (Капыцько, Бельцюкоў, Кузняцоў, Літвіноўскі і інш.).

Такім чынам, мы можам гаварыць аб наяўнасці ў беларускай музычнай культуры тыпалагічных эпахальна-стадыяльных адзнак стылю, што ўласцівы і іншым нацыянальным музычным культурам. У спектры нацыянальна-характэрнага ў беларускай музыцы 1970--1980-х гадоў вялікае месца займаюць фактары пазамузычнага парадку -- ідэйна-змястоўнага, гістарычнага, нацыянальна-псіхалагічнага і інш. Больш

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

прыкметна нацыянальная спецыфічнасць на ўзроўні аўтарскага стылю, чым нацыянальна-стадыяльнага.

Занько А.Р.,
ст.выкладчык

РОК-МУЗЫКА БЕЛАРУСІ (80-Я ГАДЫ)

Рок-музыка -- адна з найбольш яскравых з'яў папулярнай музыкі XX ст., якая ўзнікла ў сярэдзіне 50-х гадоў. Вытокі рок-музыкі звязаны з негрыцянскімі музычнымі традыцыямі. Першыя найбольш закончаныя ўзоры рока сфарміраваны ў ЗША і Англіі. Яны былі звязаны з творчасцю Боба Дылана і «Beatles», якія паклалі пачатак шматлікім разнавіднасцям рок-музыкі.

Характэрнай асаблівасцю рок-музыкі з'яўляецца яе масавасць, асабліва сярод моладзі. Ва ўсім свеце ствараецца вялікая колькасць гуртоў, якія імправізуюць у духу рок-музыкі. Гэта з'ява не абышла інструментальны жанр. У сярэдзіне 60-х гадоў узнікаюць шматлікія вакальна-інструментальныя ансамблі, якія па некаторых стылявых і жанравых прыкметах выяўляюць роднасць з рок-гуртамі. Тыя ж самыя інструменты, гукаўзмацняльная апаратура, выкарыстанне асцінатнай рытмікі і г.д. Аднак пры ўсёй агульнасці яны маюць глыбокія, прынцыповыя адрозненні. Вакальна-інструментальныя ансамблі абапіраліся на традыцыі беларускай масавай і эстраднай песні і на яе аснове выкарыстоўвалі народны фальклор. Найбольш яскравымі прадстаўнікамі гэтага напрамку з'явіліся «Песняры».

У пачатку 70-х гадоў на Беларусі з'яўляюцца гурты, якія ў сваёй творчасці абапіраюцца на стылявыя асаблівасці рок-музыкі. У 1977 г. ствараецца рок-гурт «Сузор'е», які выконвае музыку ў стылі хард-рока. Перш чым выйсці на прафесійную сцэну, гэты гурт стаў уладальнікам галоўнага прыза Рыжскага фестывалю. А ў 1981 г. стаў дыпламантам міжнароднага конкурсу «Крымскія зоры». У 1988 г. на фірме «Мелодыя» выходзіць першы дыск гурту пад назвай «Срэбраная рака». У яго аснову пакладзены кампазіцыі аднаго з заснавальнікаў гурту В.Пучынскага.

Вялікі ўздым развіццю рок-музыкі ў краіне надало зняцце ідэалагічных бар'ераў, якія шкодзілі яе распаўсюджванню. З сярэдзіны 80-х гадоў у розных гарадах пачалі праходзіць шматлікія фестывалі і конкурсы рок-музыкі, якія дазволілі адкрыць новыя невядомыя імёны. Ствараюцца рок-клубы аматараў гэтага напрамку.

Далейшыя тэндэнцыі развіцця рок-музыкі звязаны найперш са з'яўленнем вялікай колькасці рок-гуртоў, якія выконваюць свае вакальныя кампазіцыі на беларускай мове. Напрыклад, «Бонда», «Мроя», «Уліс» і інш. Адны з першых гэта зрабілі музыкі рок-гурту «Сузор'е», якія ў 1985 г. стварылі рок-кампазіцыю па паэме М.Гусоўскага «Песня пра зубра». Таксама трэ-ба адзначыць і паступовы рост прафесійнага майстэр-ства выканаўцаў і авалоданне імі кампазіцыяй буй-ных музычных формаў. Асаблівая адметнасць гэтага перыяду -- наяўнасць розных напрамкаў рок-музыкі. З'явіліся гурты, якія выконваюць музыку ў стылі джаз-рока, панк-рока, арт-рока, фолк-рока і інш.

Для 80-х гадоў характэрна масавае распаўсюджванне рок-музыкі ў краіне. Гэта перыяд станаўлення і шырокага засваення стылістыкі рока, перыяд пачатку прафесійнага развіцця жанру.

Солапаў М.Р.,
прафесар

АБ РАЗВІЦЦІ ТВОРЧАЙ АКТЫЎНАСЦІ СТУДЭНТАЎ МУЗЫЧНЫХ ВНУ Ў КАНТЭКСЦЕ ІНТЭРПРЭТАЦЫІ МУЗЫЧНЫХ ТВОРАЎ

Праблема развіцця творчай дзейнасці студэнтаў застаецца яшчэ недастаткова даследаванай. Акрамя таго, у гэтай архіважнай для ўдасканалення музычнай педагогікі галіне дагэтуль дамінуе эмпірычны падыход. Навуковыя псіхолага-педагагічныя даследаванні творчай дзейнасці студэнтаў музычных ВНУ робяцца ўсё больш актуальнымі і інтэнсіўнымі. Асноўнымі працамі для музыкантаў-тэарэтыкаў і выканаўцаў, якія садзейнічаюць развіццю творчай актыўнасці, з'яўляюцца працы Б.Асаф'ева, Б.Яворскага. Вялікі ўклад ўнеслі сучасныя вучоныя, педагогі-музыканты розных нацыянальнасцей: Г.Нейгауз, І.Браўдо, Я.Назайкінскі, В.Медушэўскі, В.Баброўскі, Ф.Арзаманаў, Г.Цыпін, Я.Яканюк і іншыя.

Творчая актыўнасць -- паняцце шматграннае, якое не зводзіцца да адназначных дэфініцый. У таблі-цы прыярытэтаў сучаснай музычнай педагогікі, акрамя вызначэння яе стратэгічнай мэты, раскрыцця асноўных тэндэнцый, на першае месца павінна быць пастаўлена інтэгруючае паняцце «актыўная творчая асоба». Усебаковае вывучэнне структуры якасцей студэнта-музыканта, г.зн. псіхалагічнага «паспарта асобы»; развіццё самастойнага творчага мыслення, логікі навуковых і мастацкіх абгрунтаванняў сваіх меркаванняў у працэсе вывучэння музычнага твора; абуджэнне яркай эмацыянальнасці; пастаянны пошук новых спосабаў дзейнасці ў мастацкай практыцы; пазбяганне шаблонаў, стэрэатыпаў, штампаў у інтэрпрэтацыі, імкнен-не да самавыяўлення, самарэалізацыі -- адвечныя клопаты педагога-творцы, педагога-асобы.

Сучаснае мастацкае жыццё ставіць і іншыя важныя задачы: Рыхтаваць студэнтаў высокакваліфікаванымі спецыялістамі шырокага профілю, не

РЭПАЗІТОРЫЙ БГПУ